

ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

А. А. Чинчик, к. е. н., доцент, Київський національний університет будівництва і архітектури, anatolii.ch2017@gmail.com, orcid.org/0000-0003-4017-4753

Методологія дослідження. Завдяки методам узагальнення та систематизації теоретичних положень здійснено аналіз формування податкової політики в Україні у взаємозв'язку з основними трансформаційними змінами в структурі економіки. В основу дослідження покладено системний аналіз, який дозволяє охарактеризувати особливості формування податкової політики в Україні з виявленням показових соціально-економічних тенденцій щодо стану бюджету, ВВП, інфляції, оплати праці, тінізації економіки.

Результати. У ході дослідження особливу увагу приділено регулюванню інфляції, що є необхідним для збереження податкової доходності бюджетів в умовах зростаючої вагомості податку на доходи фізичних осіб. Поряд з цим висвітлено роль податкового інструментарію для детінізації економіки та регулювання інфляційних процесів. Виявлено необхідність балансування між податковою стабільністю та впровадженням податкових інновацій. Аналіз ставок основних видів податків в Україні засвідчив їх часту зміну, що посилюється процедурними нюансами пільгового оподаткування. У частині впровадження інноваційності актуалізовано на необхідності їх перегляду в Україні з урахуванням глобальних трендів.

Новизна. Висвітлено інноваційність у контексті оподаткування та запропоновано розглядати за напрямками інноваційного пріоритету, екологізації, валеологізації, цифрового оподаткування, діджиталізації податкових сервісів, соціалізації, ситуативного реагування, підвищення в умовах попиту, децентралізації і забезпечення податкової мобільності.

Практична значущість. Аналіз національної економіки підтвердив її відносно слабкі трансформаційні зміни зі збереженням високої частки ресурсомістких видів економічної діяльності. Зниження вагомості переробної промисловості, інноваційно орієнтованих та знаннемістких галузей підтверджує необхідність застосування податкового інструментарію, спрямованого на стимулювання розвитку інноваційно орієнтованих та знаннемістких видів економічної діяльності через інструменти підтримки та компенсації, коригування діяльності ресурсомістких видів економічної діяльності, посилення їх технологічної спеціалізації, зниження негативного впливу на навколишнє середовище та неефективного використання людського потенціалу.

Ключові слова: національна економіка, податкова політика, трансформація економіки, структурні зміни економіки, інфляція, податкова стабільність, ставки податків.

Постановка проблеми. Дослідження трансформаційних змін в економіці потребує глибинної історичної оцінки. Трансформація економіки може бути наслідком впливу закономірностей і тенденцій (циклічних, регульованих), впливу різного роду викликів (глобалізаційних, інтеграційних, інноваційних, безпекових, екологічних, ціннісних) та форс-мажорних обставин. Серед напрямів реалізації державної політики податкова

сфера є найбільш гнучкою. У мінливому зовнішньому середовищі податкова політика є первинним реагентом на виклики, що засвідчила ситуація з пандемією COVID-2019. Держави з метою підтримки бізнес-середовища і населення, в першу чергу, застосовували податкові пільги і канікули, демонструючи таким чином свої фінансові резерви на кризові періоди.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дана публікація містить результати аналізу формування податкової політики України через призму трансформаційних змін в економіці та розвиває вітчизняну економічну теорію на стику фінансів, бюджетних відносин, державного регулювання економіки та макроекономіки. У статті враховано напрацювання українських та зарубіжних авторів, серед яких В. Соколовська [10], М. Стадник [15] – новітні аспекти формування податкової політики, Н. Ведмідь [14], О. Дмитрик [9] – взаємовплив податків та бізнесу, А. Вдовиченко [7], О. Кириченко [2], Ю. Кім [2], С. Колач [8], А. Крисоватий [1] – взаємовплив податків та інфляції у системі національної економіки.

Формулювання мети статті. Метою даної статті є здійснення аналізу формування податкової політики в Україні у взаємозв'язку з основними трансформаційними змінами в структурі національної економіки.

Для досягнення мети були поставлені цілі:

- охарактеризувати особливості формування податкової політики в Україні з виявленням показових соціально-економічних тенденцій;

- визначити роль податкового інструментарію для детінізації економіки та регулювання інфляційних процесів;

- виявити необхідність забезпечення податкової стабільності в Україні з одночасною необхідністю гнучкості політики та впровадження податкових інновацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виявлення взаємозв'язку податкової політики і трансформаційних змін в національній економіці дозволяє окреслити перспективи стабілізації існуючої системи чи, навпаки, її часткових або докорінних змін. Статистичні дані показують, що залишаються проблемними питання тіньової економіки, хоча дослідження НБУ 2020 року підтверджують зменшення її показника з 60 % до 23,8 %. Якщо ці дані відповідають дійсності, то можна прив'язувати детінізацію економіки до податкової реформи та скорочення переліку податків у 2015 році, хоча загальний відсоток стягнень залишається на приблизно однаковому рівні.

Для України питання тіньової економіки поруч з корупцією є ключовим до вирішення та забезпечення ефективної реалізації реформ. Однак вирішення проблеми тіньової економіки в Україні слід здійснювати не лише через призму податкової політики. Як показують міждержавні порівняння, ставки податкових платежів в Україні за багатьма позиціями є нижчими, ніж у розвинутих країнах світу. Проблема є макроекономічна та політична нестабільність, висока «вартість» фінансових ресурсів, зумовлена високими ставками кредитування. Поточні ініціативи влади в рамках реалізації Державної програми «Доступні кредити 5-7-9 %» пом'якшують даний деструктив. Проте подальша детінізація економіки і бізнесу має відбуватись у симбіозі податкових удосконалень, особливо щодо процедурних аспектів, доступного кредитування, а також стабільного попиту на товари і послуги завдяки становленню добросовісних конкурентних умов на ринку.

Аналіз взаємозв'язку податкової політики і трансформаційних змін в економіці скеровує до питань інфляції. Маніпулювання податками й розмірами видатків з бюджету, контроль за цінами є одними з головних інструментів, за допомогою яких уряд може сприяти подоланню інфляції; при цьому він може використовувати два основні методи [1, с. 56–57]:

- зміни в системі оподаткування (як правило підвищення податків) та введенням жорсткого державного контролю цін та заробітної плати;

- індексація доходів, застосування механізму коригування процентних ставок відповідно до темпів інфляції та ін.

Перший метод, за твердженням О. Кириченка, називають «представницька економіка», коли вплив на інфляцію відбувається через податки і витрати держави [2, с.13]. Як правило, українська влада застосовує другий метод подолання інфляції. Порядком проведення індексації грошових доходів населення, затвердженим Кабінетом Міністрів України, встановлено, що така індексація проводиться, коли індекс споживчих цін переважає «пори́г індексації», а саме 101 відсоток [3].

На рис. 1 показано, що лише у 2002, 2012 – 2013 роках влада могла не проводити індексацію для стабілізації ситуації. Аналізований період з 1996 року (впровадження гривні) показує, що до 2014 року практично відсутній кореляційний зв'язок між обсягами податкових надходжень до Зведеного бюджету України та індексом споживчих цін. 2014–2020 роки характеризуються

оберненим кореляційним зв'язком даних показників ($-0,86$), тобто при зростанні індексу споживчих цін податкові надходження до Зведеного бюджету зменшувались. Це означає, що на даному етапі регулювання інфляції є необхідним для збереження податкової доходності бюджетів в умовах зростаючої вагомості податку на доходи фізичних осіб.

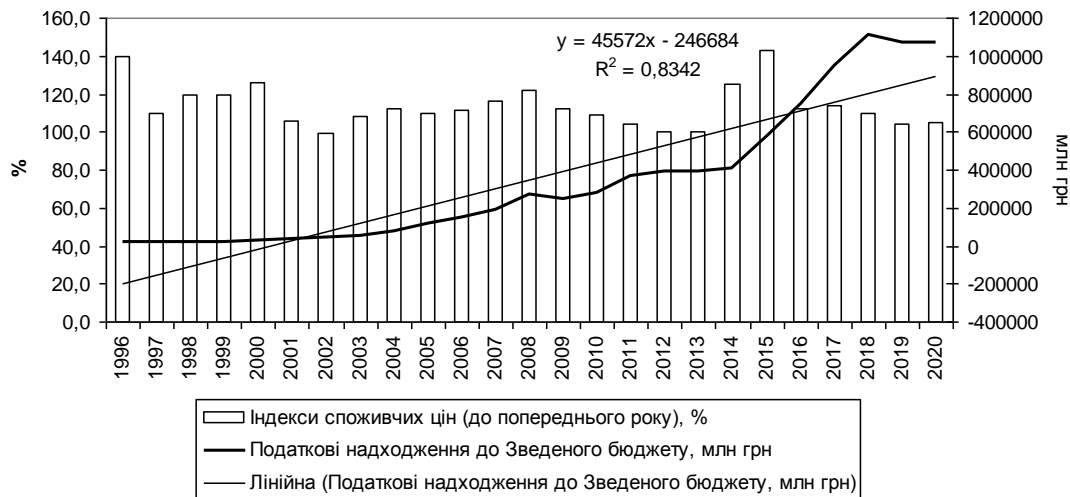


Рис. 1. Інфляційні процеси та обсяги податкових надходжень в Україні, 1996–2020 роки
Джерело: [4; 5; 6]

Розрахунки А. Вдовиченка доводять, що податки в Україні не чинять достатнього «тиску» на інфляційні процеси, за винятком податку на доходи фізичних осіб, як це, приміром, роблять бюджетні видатки (особливо на оплату праці в державному секторі) [7, с.35]. Тобто інфляційне регулювання з застосуванням податків в Україні є слабо розвинутим. У той же час, економічні закони доводять, що інфляція здійснює сильніший вплив на доходність бюджету в умовах активізації малого і середнього бізнесу, тобто зростання податків на доходи фізичних осіб мали би супроводжуватись активізацією інфляції. В українських реаліях такий взаємозв'язок не простежується.

Відсутність взаємозв'язку між обсягами податків на доходи фізичних осіб та інфляційними процесами обумовлена нестабільністю розвитку малого і середнього бізнесу в Україні. Фактично з 2018 року спостерігається помітне зростання частки податку на доходи фізичних осіб у Зведеному бюджеті України. За період 2002–2020 років його вагомість коливалась від 16,4 % (докризовий 2011 рік, що засвідчує політику

централізації економіки та управління тогочасної влади) до 27,5 % (2020 рік). За умов забезпечення паритетної вагомості податку на доходи фізичних осіб та ПДВ у надходженнях до бюджету країни можна впровадити інструментарій впливу на інфляцію через податкове регулювання. При цьому неприпустимим є завищення податків, адже вони можуть сповільнювати виробничі процеси та демотивувати ділову активність (згідно обґрунтувань концепції економіки пропозиції) [8, с.34].

Таким чином, в Україні наразі виправданим є регулювання інфляції шляхом індексації доходів натомість змін у системі оподаткування, зокрема підвищення податкових ставок. Позитивний взаємозв'язок податкової політики і трансформаційних змін в економіці посилюється за умов податкової стабільності. Мова йде не лише про перелік ставок податків, але й про їхній розмір (податковий режим).

Нестабільність у системі оподаткування є деструктивом з правової точки зору, оскільки веде до порушень прав суб'єктів бізнесу, а також з точки зору економічного

розвитку, оскільки спричиняє невизначені економічні втрати та демотивує ділову активність [9, с.95].

Дані табл. 1 засвідчують, що ставки податків в Україні часто змінювались. Якщо деталізувати, за кожним видом податків

вносилось багато змін щодо специфіки справляння. Для прикладу, основна ставка податку на додану вартість (ПДВ) – 20 %, однак вона може бути пільговою (14 %, 7 %) і нульовою.

Таблиця 1

Ставки основних податків в Україні, 1991–2020 роки

№ з/п	Ставки податків	1991 (I етап)	1995 (II етап)	2000 (III етап)	2005 (III етап)	2010 (IV етап)	2015 (V етап)	2020 (V етап)
1	Податок на додану вартість	28	20	20	20	20	20	20
2	Податок на прибуток підприємств, %	30	30	25	25	25	18	18
3	Податок на доходи фізичних осіб, %	12–15– 20–30	10–20– 35–50	13	15	15–17	15–17	18
4	Єдиний соціальний внесок, %	Відрахування до Пенсійного фонду, фондів страхування на випадок безробіття, з тимчасової втрати працездатності, від нещасних випадків на виробництві				34,7	34,7	22

Джерело: [10,11,12,13]

Нульові ставки ПДВ в Україні періодично скасовувались, для прикладу щодо торгівлі іноземною валютою, транзитних послуг, продажу імпортованого газу та ін.. Наразі залишаються нульовими ставки ПДВ для експортних та реекспортних операцій, хоча фахівці тривалий період часу обґрунтовують необхідність їхнього скасування, оскільки це призводить до більшої вигоди імпортозаміщення та застою внутрішнього ринку, зловживань щодо реекспорту, більших вигод посередників на ринку, а не самих виробників тощо. З 2018 року введена ставка ПДВ 7 % на ввезення в Україну лікарських засобів та виробів медичного призначення за певними критеріями. У 2021 році знижено ПДВ до 14% на операції з ввезення на територію України деякої сільськогосподарської продукції. Також з 2021 по 2023 рік впроваджено пільгові 7 % ПДВ для сфери культури та закладів з тимчасового розміщення. Такі постійні зміни, з одного боку, можуть бути стимуляторами, проте, з іншого боку, не дозволяють реалізувати податкову політику, спрямовану на вирішення

конкретних завдань, як от стабілізація інфляційних процесів, стимулювання бізнесу, самозайнятості, експортно-імпортних операцій тощо.

Стабільність є одним з основоположних принципів формування системи оподаткування. У той же час, якщо говорити про взаємовплив сфери податків і трансформаційних змін слід розуміти необхідність гнучкості та новаторства. На сучасному етапі податкова політика набуває ознак діджиталізації податкових сервісів. У той же час сама система оподаткування теж потребує постійного моніторингу і перегляду з балансуванням між стабільністю та інноваційністю.

Огляд податкових інновацій у розвинутих країнах світу засвідчує впровадження нових стимулюючих і запобігаючих заходів через податковий інструментарій. Такі інновації стосуються:

– стимулювання інвестицій та підприємництва в інноваційно орієнтованих галузях економіки, зокрема щодо нових комунікаційних технологій і мережевої інфра-

структури, стартапів як способів реалізації креативних бізнес-ідей;

– покращення стану довкілля та зниження шкідливого антропогенного навантаження на нього, зокрема через запровадження податку на викиди вуглецю для суб'єктів бізнесу та власників автотранспортних засобів, пільгове оподаткування суб'єктів екологічно чистого виробництва та надання послуг (у тому числі в сфері транспортних перевезень);

– протидії споживання продуктів, що шкодять здоров'ю людини, зокрема через постійне підняття акцизів на тютюн та алкоголь;

– оподаткування Інтернет-бізнесу (електронної комерції) через впровадження цифрового податку з уніфікацією підходів до оподаткування на засадах «алокації» з ініціативи міжнародних організацій, web-податку на купівлю продукції через Інтернет;

– впровадження електронних сервісів формування і подання податкової звітності, консультування, інформаційно-аналітичного забезпечення, що є одним з напрямків становлення сервісної економіки як наступного етапу розвитку економіки знань та економіки взаємодії [14];

– застосування пільгового оподаткування для окремих соціальних категорій з цільовими очікуваннями, зокрема щодо неповних сімей з стимулюванням демографічного відтворення, осіб, що заощаджують з стимулюванням внутрішніх інвестицій тощо;

– ситуативного реагування з податковими змінами, зокрема в період криз – зниження порогу нульової ставки прогресивного оподаткування доходів, тимчасова відміна окремих податків для населення і бізнесу, відміна чи зменшення кількості податкових перевірок тощо;

– підвищення ставок податків для галузей та сфер діяльності, для яких зростаючий попит є небажаним або буде незмінним незалежно від рівня оподаткування, зокрема в сфері туризму для туристично привабливих регіонів, для яких туристичні навантаження на об'єкти соціальної інфраструктури, історичного та рекреаційного призначення є зависокими, в сфері будівництва,

оренди та освоєння земель для територій, що розвиваються надшвидкими і неконтрольованими темпами тощо;

– максимального врахування територіальної специфіки щодо визначення переліку податків, їх ставок, перерозподілу між бюджетами різного управлінського рівня;

– законодавчими вдосконаленнями щодо забезпечення податкової мобільності, вирішення спорів та уникнення подвійного оподаткування в умовах міждержавних економічних відносин, впровадження механізмів транскордонного планування податків [15].

Висновки. Сталість розкриє закономірні та передбачувані процеси покращення змін, що дозволяє забезпечувати різнострокове стратегічне планування, здійснення довгострокових і капіталомістких інвестицій. Інноваційність – запорука економічного і людського розвитку в глобальному конкурентному середовищі. Податкова політика має слугувати базовим та гнучким засобом досягнення інноваційних трансформацій сталого розвитку національної економіки. У подальших дослідженнях буде визначено актуальний податковий інструментарій стимулювання розвитку в Україні інноваційно орієнтованих і знаннємістких видів економічної діяльності.

Література

1. Крисоватий А. І. Податки та інфляція: філософія залежності / А. І. Крисоватий // Світ фінансів. – 2006. – Вип. 4(9). – С. 56–66.
2. Кириченко О. А. Вплив інфляційних процесів на фінансову безпеку підприємства / О. А. Кириченко, Ю. Г. Кім // Економіка та держава. – 2009. – № 1. – С. 13–16.
3. Порядок проведення індексації грошових доходів населення : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 року №1078 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/npas/1682812>
4. Доходи : Ціна Держави [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.cost.ua/budget/revenue/#1>
5. Захаркіна Л. С. Роль і місце податкових надходжень у структурі зведеного бюджету України / Л. С. Захаркіна // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. – 2016. – Вип. 19. – С. 125–129.
6. Индексы инфляции. Звездная таблица индексов за период 1991–2020 гг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.victorija.ua/indeksy->

infliyatsiyi-zvedena-tablytsya-indeksiv-za-period-1991-2015rr?print=pdf

7. Вдовиченко А. Як фіскальна політика впливає на ВВП та інфляцію в Україні? / Артем Вдовиченко // *Visnyk of the National Bank of Ukraine*. – 2018. – № 244. – С. 26–45.

8. Колач С. Регулювання інфляційних процесів: теорія і практика / С. Колач, О. Василюк // *Аграрна економіка*. – 2016. – Т. 9. – № 1-2. – С. 32–37.

9. Дмитрик О. О. Вплив принципів податкового законодавства на ведення бізнесу в Україні / О. О. Дмитрик, А. М. Котенко, Є. М. Смичок // *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. – 2019. – № 29. Том 1. – С. 95–104.

10. Соколовська В. В. Історичний аспект становлення податку на прибуток в Україні / В. В. Соколовська, О. В. Олійник // *Електронний архів Державного університету «Житомирська політехніка» [Електронний ресурс]*. – Режим доступу : <http://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6313/1/192.pdf>

11. Про прибутковий податок з громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства : Закон України № 1306-ХІІ від 05.07.1991 року (втрапив чинність) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-12#Text>

12. Про прибутковий податок з громадян : Декрет Кабінету Міністрів України № 13-92 від 26.12.1992 року (втрапив чинність) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/13-92#Text>

13. Єдиний соціальний внесок (ЄСВ) : Мінфін [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/social/>

14. Ведмідь Н. І. Сервісна концепція: еволюція та пріоритети імплементації / Н. І. Ведмідь // *Ефективна економіка*. – 2013. – № 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_6_64

15. Стадник М. Міжнародні податкові новації – 2020 / Марина Стадник // *Вісник МСФЗ. Світовий досвід. Українська практика*. – 2020. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ002076

References

1. Krysovatyi, A.I. (2006). Podatky ta infliyatsiia: filosofiiia zalezhnosti. *Svit finansiv*. Vyp. 4(9), 56-66.

2. Kyrychenko, O.A., & Kim, Yu.H. (2009). Vplyv infliyatsiinykh protsesiv na finansovu bezpeku pidpriemstva. *Ekonomika ta derzhava*. (1), 13-16.

3. Poriadok provedennia indeksatsii hroshovykh dokhodiv naseleennia: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17 lypnia 2003 roku №1078. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/1682812>

4. Dokhody: Tsina Derzhavy. – Retrieved from: <http://old.cost.ua/budget/revenue/#1>

5. Zakharkina, L.S. (2016). Rol i mistse podatkovykh nadkhodzen u strukturi zvedenoho biudzhetu Ukrainy. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Seria: Ekonomika i menedzhment. Vyp. 19, 125-129.

6. Indeksy infliyatsii. Zvedena tablytsia indeksiv za period 1991-2020 rr. Retrieved from <https://www.victorija.ua/indeksy-infliyatsiyi-zvedena-tablytsya-indeksiv-za-period-1991-2015rr?print=pdf>

7. Vdovychenko, A. (2018). Yak fiskalna polityka vplyvaie na VVP ta infliyatsiiu v Ukraini? *Visnyk of the National Bank of Ukraine*, (244), 26-45. doi.org/10.26531/vnbu2018.244.02

8. Kolach, S., & Vasylyna, O. (2016). Rehulivannia infliyatsiinykh protsesiv: teoriia i praktyka. *Ahrarna ekonomika*, T. 9, (1-2), 32-37.

9. Dmytryk, O.O., Kotenko, A.M., & Smychok, Ye.M. (2019). Vplyv pryntsyypiv podatkovoho zakonodavstva na vedennia biznesu v Ukraini. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, (29), Tom 1, 95-104. doi.org/10.32840/pdu.2020.1-1.9

10. Sokolovska, V.V., & Oliynyk, O.V. Istorychnyi aspekt stanovlennia podatku na prybutok v Ukraini. *Elektronnyi arkhiv Derzhavnoho universytetu «Zhytomyrska politekhnika»*. Retrieved from <http://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6313/1/192.pdf>

11. Pro prybutkovyi podatok z hromadian Ukrainy, inozemnykh hromadian ta osib bez hromadianstva: Zakon Ukrainy № 1306-ХІІ від 05.07.1991 року (vtratyv chynnist). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-12#Text>

12. Pro prybutkovyi podatok z hromadian: Dekret Kabinetu Ministriv Ukrainy № 13-92 від 26.12.1992 року (vtratyv chynnist). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/13-92#Text>

13. Yedynyi sotsialnyi vnesok (IeSV): Minfin. Retrieved from <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/social/>

14. Vedmid, N.I. (2013). Servisna kontsepsiia: evoliutsiia ta priorytety implementatsii. *Efektivna ekonomika*. (6). Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_6_64

15. Stadnyk, M. (2020). Mizhnarodni podatkovy novatsii – 2020. *Visnyk MSFZ. Svitovy dosvid. Ukrainska praktyka*, (1). Retrieved from https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ002076.

ФОРМИРОВАНИЕ НАЛОГОВОЙ ПОЛИТИКИ УКРАИНЫ В КОНТЕКСТЕ
ТРАНСФОРМАЦИИ ЭКОНОМИКИ

А. А. Чинчик, к. э. н., доцент, Киевский национальный университет строительства и архитектуры

Методология исследования. Благодаря методам обобщения и систематизации теоретических положений проведен анализ формирования налоговой политики в Украине во взаимосвязи с основными трансформационными изменениями в структуре экономики. В основу исследования положен системный анализ, который позволяет охарактеризовать особенности формирования налоговой политики в Украине с выявлением показательных социально-экономических тенденций относительно состояния бюджета, ВВП, инфляции, оплаты труда, тенезации экономики.

Результаты. В ходе исследования особое внимание уделено регулированию инфляции, что необходимо для сохранения налоговой доходности бюджетов в условиях растущей значимости налога на доходы физических лиц. Наряду с этим освещена роль налогового инструментария для детенизации экономики и регулирования инфляционных процессов. Выявлена необходимость балансирования между налоговой стабильностью и внедрением налоговых инноваций. Анализ ставок основных видов налогов в Украине показал их частую сменность, что усиливается процедурными нюансами льготного налогообложения. В части внедрения инновационности актуализирована необходимость их пересмотра в Украине с учетом глобальных трендов.

Новизна. Освещена инновационность в контексте налогообложения и предложено рассматривать ее по направлениям приоритетов, экологизации, валеологизации, цифрового налогообложения, диджитализации налоговых сервисов, социализации, ситуативного реагирования, повышение в условиях спроса, децентрализации и обеспечения налоговой мобильности.

Практическая значимость. Анализ национальной экономики подтвердил ее относительно слабые трансформационные изменения с сохранением высокой доли ресурсоемких видов экономической деятельности. Снижение значимости перерабатывающей промышленности, инновационно ориентированных и знаниеёмких отраслей подтверждает необходимость применения налогового инструментария, направленного на стимулирование развития инновационно ориентированных и знаниеёмких видов экономической деятельности через инструменты поддержки и компенсации, корректировки деятельности ресурсоемких видов экономической деятельности, усиление их технологической специализации, снижение негативного воздействия на окружающую среду и неэффективного использования человеческого потенциала.

Ключевые слова: национальная экономика, налоговая политика, трансформация экономики, структурные изменения экономики, инфляция, налоговая стабильность, ставки налогов.

FORMATION OF THE TAX POLICY OF UKRAINE IN THE CONTEXT
OF ECONOMIC TRANSFORMATION

*A. A. Chynchyk, Ph. D (Econ.), Associate Professor,
Kyiv National University of Construction and Architecture*

Methods. Thanks to the methods of generalization and systematization of theoretical provisions, there is carried out the analysis of the formation of tax policy in Ukraine in connection with the main transformational changes in the structure of the economy. The study is based on the systems analysis that allows the authors to characterize the features of the formation of tax policy in Ukraine with the identification of indicative socio-economic trends in relation to the state of the budget, GDP, inflation, wages, shadow economy.

Results. In the course of study, special attention was paid to the regulation of inflation, which is necessary to preserve the tax profitability of budgets in the context of the growing importance of the tax on personal income. Along with this, the role of tax instruments for unshading the economy and regulating inflationary processes is highlighted. The necessity of balancing between tax stability and the introduction of tax innovations is revealed. The analysis of the rates of the main types of taxes in Ukraine showed their frequent shift, which is enhanced by the procedural specifics of preferential taxation. In terms of introducing innovativeness, there is emphasized the need to revise it in Ukraine, taking into account global trends.

Novelty. The article highlights innovation in the context of taxation and proposes to consider it in the areas of priorities, greening, valeologization, digital taxation, digitalization of tax services, socialization, situational response, increasing in demand, decentralization and ensuring tax mobility.

Practical value. The analysis of the national economy confirmed its relatively weak transformational changes with the preservation of a high share of resource-intensive types of economic activity. The decrease in the importance of the processing industry, innovation-oriented and knowledge-intensive industries confirms the need to use tax instruments aimed at stimulating the development of innovation-oriented and knowledge-intensive types of economic activity through support and compensation tools, adjusting the activities of resource-intensive types of economic activities, strengthening their technological specialization, reducing the negative impact on the environment and ineffective use of human potential.

Keywords: national economy, tax policy, transformation of the economy, structural changes in the economy, inflation, tax stability, tax rates.

Надійшла до редакції 26.02.21 р.